

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецом и данима има недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

Издање „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

„Компликација.“

Обећао сам вам писати, а то писмо толико касни као мал нисам рекао, наименовање нове хрватско-славонске владе.

Мал нисам рекао! Дакле ни сам рекао. А да сам рекао, то не би било тачно. Јер наименовање нове хрватско-славонске владе не само што се ватезе, него се толико ватезло да је жлица канда пукала.

Ово моје писмо биће једаред штампано, али именоване нове предложене хрватско-славонске владе неће бити штампано у званичним новинама, а чим то не штампашу онда се није ништа ни догодило.

Боже мој, како ли се само равнијала ствар?! Прво је дошао писмени уговор. Написан и потписан. После тога било је дуго — ништа. После тога је ишао у Будимпешту бан Пејачевић да коначно уговори министар-председником Векерлом. Уговорили су „коначно“ да буде како је написано и потписано, а после тога опет дуго ништа. Сад ће ићи бан Пејачевић и опет у Будимпешту јер су кажу, наступиле неке компликације. Па је чак и пољубан положај бана.

Има пословица која каже: Дуга болест, сигурна смрт. А болест одељних предстојника се доста дуго отеже. То ми тако изгледа, као кад је умирала стри на мога пријатеља. Није се ди вала из постеље и ми смо стре пили за њу. Но доктор каже: Није ништа устаће. На два са-та пре што ће умрети каже нам: наступила је компликација. — Каква компликација? — Па знате шта је то компликација. Уз стару болест дошла је и нова. — А зар је она и пре била болесна. Ви сте казали није ништа, устаће. — Па за бога рече доктор, ви сте видели и сами да лежи и да није све у реду, па шта сам ја требало да говорим. Али поред оне старе болести не би ништа ни било, само да не дође компликација. — Па тако и јесте! Само што после дугах болести увек наступа компликација.

Недавно сам се упознао са једним хрватским учитељем. И он је у коалицији. Али му је и: „добројтро“ и „лаку ноћ“, у томе што кука, како није ништа постигнуто. Зашто је остао стари бан? И какви су то предложени предстојници. И зашто није све, ама све дручије.

Кад је сад дошла ова „компликација“, богами се ушепртлио да не може бити јаче. Каже: Да је све ишло по програму, могло би се постићи временом ово, те оно... А овако?

Сад нарочито жали за баном Пејачевићем. Каже: Он није осветљив, он не би био у стању да чини зла. У њега су веровали и у Бечу. И он би много више постигао но бан у ко-

ме немају ни мало вере у Бечу.

Сад морам да тешим мог познаника. Та у томе и јесте компликација кажем му. Само што и компликација не дави одмах као чума. Па нека једно стање и умре, доћи ће друго.

— Каково?

— Ма какво! најбоље је ако буде за неко време што горе.

— Ама, како може човек желети што горе.

Па тако! Ово ново стање није нас стало ни велике борбе, ни велике муке. И да се одржало, ми га не би довољно поштовали ни бранили. Мати воле дете због тога што га у мукама рађа. Нек најће само искушење, па борба па страдања и то што јача. Онда ће отпасти што је труло, а што је честито здружиће се још јаче. Нова нужда нове рађа силе, те ћемо доцније с тим силама и остарити и одржати ново, боље стање.

Мом познанику никако не иде то у главу. Већ ме по десети пут пита данас: Ама на што та компликација?

Говор Јаше Мркишића у угарском сабору.

Поштовани саборе! Прегледао сам прорачун, који је поднео г. министар привреде, проучио сам га од тачке до тачке, но у њему нисам видео ничега новог. Има неке новине, али међу ставкама нити чега мање нити чега више не видех. И ако је наша држава била у великој невољи, која је целу земљу у забуну довела и тако велике покрете изазвала, очекивао сам, да ћу у предлогу г. министра привреде можда наићи на нове унесене ставке, које би лечиле оне невоље, које су у нашој држави толика комешања изазвале.

Поштовани саборе! Присутствујући из дана у дан саборским седницама, слушајем где се непрестано спомиње, како се народ наш сели у Америку; из дана у дан слушајем, да радници који овде остају окрећу у сваковрсне штрајкове. Узроци томе приписују се појединим људима, о којима се вели, да они драже овај јадне судбине народ, те да због тога и штрајкови настају. Ја међутим видим, да то није данашње зло, није ни лањско зло, то зло постоји већ од четвртине столећа. Двадесет и пет година је томе, како се почело да испољује зло сиротог народа. Погледајмо само двадесет и пет година уназад: чега је било тада, чега има данас. Тада је било опште паше и народ је имао добре прилике да одгајива своје благо, те и ако није била родна година, није трпео оскудице тај сироман народ, јер је имао одкуда да покрије потребе свога дома.

Но кад су разделили опште

пашњаке, тиме су умножили остале радове, умножили сејаче земље са храном, умножили извоз хране, па коме су тиме учинили услугу? Општој царини. Јер са извозом хране губимо ми други порез. Али то још није било доста. Нису само разделили пашњаке и тиме малом поседнику одвели свакогодишњи извор прихода, већ су га лишили и другог једног извора, малог казана, што је такођер један од узрока народне невоље. Дотле докле је било малих казана, могао је мали поседник, да своје благо угоји и да га из дан у дан ставља на расположење грађанству. Тиме што су мале казане укинули, учинили су само услуге великим творничарима алкохола. Па шта раде ови? И они гоје марву али ову укрцавају на железнице и извозе у иновемство, тако, да данас већ сироман радни народ није у стању да купи килу меса, јер цена му скочила већ на једну форинту. И није у стању ни да одрађује благо, да би могао да одржи своју породицу, јер је упућен искључиво само на земљорадњу. Шта следује из тога? Следује то, да ако каква природна непогода постигне дотичне крајеве, упропаштен му је цео годишњи приход.

Велико је и то зло, поштовани саборе, што је сиромашан народ приморан, да унапред прода трговцу своју храну. Јер шта наступа због тога? Мора да је прода у пола цене. Сети-мо се, да се је 1896. године на месец дана пре жетве за 6 фор. продавала храна, а кад је дошло време жетви и вршидби као и да није био род какав смо очекивали, цена храни подигла се на 12 фор., због чега је многи мали поседник пропао, имање су му на дражби буд зашто продали.

Ну није било доста да су сиромашан народ лишили пашњака и мали казана, већ га је још и сам закон гонио. Рећићу где. Онај мали поседник, који данас има 5—6 или 10 ланаца земље, није у стању да издржава своју породицу. Упућен је дакле на то, да својој породици прибави и посла, и због тога је приморан да узимље под аренду земље до своје јер иначе не може опстати. А закон место да је помогао том сиротом народу пружио је рађе повластице трговцима и индустријалцима.

Поштовани саборе! Ако је сироман човек изнајмио ланац земље, и ако га је овај стао 40 фор., одмах зна колико има годишње порезе да плаћа: по свакој форинти 5 новчића. Тад долази опћински прирез друмарина, болнички прирез, тако, да на изнајмљену земљу два пут толико порезе даје колико на своју рођену. Велики поседник пак, који има хиљаде и хиљаде, не осећа од тога ни-

шта. (Тако је! Тако је! повлађује средиште.) Али и то није још доста. Тај сироман човек у општинским издатцима двоструко учествује, јер нарочите ставке прописују да ти порезница трећег разреда имају да носе и трошкове осветљења и трошкове полиције. Не знам да ли је тако у целој држави, али у нашој околини јесте.

Доиста, поштовани саборе, кад је отпочела ова беда да притискује народ, држава је била дужна, да у свима крајевима подигне кошеве и да покупује храну од све оне сиротиње, која је била приморана да је прода. Тако би бар, кад би јефтино дошла до хране, држава имала хасне и не би дошла у теснац. Док год не буде држава водила бригу о сиротом народу, све дотле не може се спречати ни расеоба ни различити покрети. Та народ је приморан на то, јер је уништено одгајивање блага; нема меса да се народ исхрани, али поред тога поскупила је и марва за рад. Овога пролећа дошао је пар живине по 3 фор. 50—60 новчића. (Граја и неодобравање). Председник звони и опомиње: Не мојте се толико бунити што је тако скупо. Смех.)

Тако народу не преостаје ништа друго већ кромпир, исељава се, па нарочно и комеша.

Не чудимо се с тога, што народ тражи већу награду при дневном раду, па и просечно, јер кад узмемо у обзир повећање цену меса, ту је много већа разлика, него код повишице зараде. Али да се нађе начин, да се народ не исељује и да се не креће за то нису довољни ни жандари, ни на границама државе постављене пограничне страже, већ томе треба лека и начина ваћи у донашању закона (Непрестана граја на десници и левици. Председник звони.)

Пошто у прорачуну не видимо такову нову ставку, из које бих могао црпсти уверење да ће се нешто остварити у корист народа и од ових задатака, наиме да ће се у корист народа купити сва велика добра и у редовним парцелама разделити међу народ (Узвизи на десници: За бадава? Граја. Председник звони) тако, да њихову цену полако отплаћује, и у том би случају народ остао у својем завичају и не би било тако великих покрета. С тога молим поштовани сабор, и г. министра пољопривреде, да кад буде реч о донашању нових закона, да се и све то узме у обзир. Не устручавајмо се поново успоставити оно, што се у прошлости показало добро. Истина, да док хоћемо да постигнемо оно што је модерно, морамо да корачамо са новим временом, али ипак за то, по мојем сватању, треба мале казане поново успоставити и тако пружити начина сиротињи, да јој

живот буде осигуран (Граја на десници и левици. Председник збоји) Пошто, као што сам већ споменуо, ове ставке не видим у прорачуну, не могу примати предложени пољопривредни прорачун. (Бурно тапшање и одобравање са народносних клупа).

Хрватска и Славонија.

Будимпештански листови јављају, да је у недељу пре подне стигао у Будимпешту бан Хрватске и Славоније гроф Пејачевић. Тог још истог дана пре подне подуже се разговарао у сабору са министром-председником Векерлом о прилицима у Хрватској и Славонији и о именовану нове владе Векерлу је представљен др. Ројц, који је назначен за одељног предстојника. Векерле се после тога саветовао са министром Хрватске и Славоније Гезом Јосиповићем. О исходу тог саветовања рекао је владика Дрохобецки толико, како држи да између министра-председника и бана нема никаквих противности и како ће ускоро све бити у својем реду. Делегати Хрватске и Славоније који су том саветовању присуствовали, рекли су, како је пошло за руком да се изгледа већ добар део неспоразума и противности. — Векерле је пак рекао само толико, да се пре подне води разговор о политичким приликама у Хрватској и Славонији у опште, а да још није решено питање кад ће бити именована нова влада.

После подне је поново било саветовање између министра-председника Векерла и делегата Хрватске и Славоније. Председник сабора Хрватске и Славоније др. Медаковић изјавио је после тог саветовања, да су диференције сада потпуно изглађене, и да ће нови одељни предстојници бити именовани за неколико, а најдуже за недељу дана.

Бан ће из Будимпеште у Беч, а одатле у Ишл, да поднесе краљу извештај о положају у Хрватској и Славонији и о именовану нових одељних предстојника, које ће бити свршено за који дан.

Најновије вести јављају, да је бан у понедељак у вече отпутовао за Беч.

Народна скупштина у Србији.

Најновије вести из Београда потврђују, да је између старијих и млађих радикала заиста дошло до споразума. И ако и једна и друга група остају за себе као самостална целина, велика је добит у томе, што ће у скупштини престати опскурција, те ће ова моћи радити. Крајње је време већ било да до тога споразума дође и да скупштина у Србији почне правилно да ради.

Прилике у Русији.

Како из Вибура, Финске, јављају, две трећине представника распуштене думе састали су се тамо. Седницу су одржали тајну. Ту су саставили проглас на народ. Један део представника није се слагао са неким тачкама думе. У том је међу тим стигла у седницу вест да дума мора свој рад викључити, јер ће над Вибургом бити проглашено одмах преко стање. Тад

су потписали тај проглас и они представници, који се не слажу са свима тачкама у њој. — У том прогласу се вели, да влада најје имала права да разреши думу без пристанка и ове. То је незаконитост а иде се за тим да се успостави стари апсолутизам, старо зло. Народ је једано кадар том да се одупре. Силу треба силом одбити. Народ не треба да даје ни порезу ни војнике држави.

Из Петрограда јављају, да се цар дуго опирао да думу разреши, но на послетку је попустио наговору великих кнежева. Нарочито је то одлучно тражио велики кнез Николај Николајевић, који је претио, да ће поднети оставку на заповедништво војске, ако се дума не распусти. За њега се још вели да ће бити именован диктатором.

У народу је врло велико огорчење због распуста думе. И ако влада мир, сваког часа очекују, да букну изгреди жешћи но икад до сад.

Југословенска ђачка конференција.

Како из Београда јављају управа „Побратимства“, друштва свих ђака београдског универзитета, решила је да изашље десет ива ланка на југословенску ђачку конференцију. Ова ће бити у Софији 13 и 14. августа приликом отварања друге југословенске уметничке изложбе. Иаасланици „Побратимства“ саступаће на тој конференцији мишљење српске омладине о балканском савезу. Уједно ће бити овлашћени да сагласно с тим мишљењем и у своразуму са ивасланицима осталих југословенских великошколаца изнесу програм ђачког савеза свију југословенских великошколаца, уједно да сврше припреме, потребне за отварање првог конгреса балканских студената. У права „Побратимства“ решила је још, да повове све српске студенте, који се одушевљавају слогом и пријатељством балканских народа, да том приликом оду у Софију, заједно са ивасланицима „Побратимства“, на отварање изложбе.

За опште право гласа у Србији.

У Београду је у недељу пре подне био збор социјалне демократије, на ком су говорници говорили у корист општег права гласа и позивали присутне присталице странке да развију жезоку агитацију у корист општег права гласа. На збору су била три делегата из Пеште. После збора прошла је цела поворка од 3 до 4 хиљаде душа главним улицама певајући и вичући: „Живело опште право гласа! — Нереда није било. — Покрети за опште право гласа у последње време свуда су јачи вид и значај добили.

Штесла ће на смрт осудити.

Руски лист „Новоје Времја“ из поверљивог извора јавља, да је довршена истрага у ствари предаје Порт-Артура. Комисија је утврдила да је предаја града — била велика кривица, за коју по закону треба генерала Штесла лишити чина и од-

ликовања и казнити стрељањем. Генерала Фока, лишењем чина и 20 година на тежак рад. Генерала Рајса такођер на лишење чина и изгнање, Алексијева и још неке друге официре, казнити ономеном са највише места. Испитна комисија ће кроз три недеље поднети цару извештај о исходу свога рада.

Стари ситни радови и проналасци.

Плиније старији приповеда, да је неки Калистрат правно од слонове кости тако ситне мраве и друге животиње, да су се поједини делови тела једва могли распознати. Други један грчки уметник, филозоф Архитас, за кога кажу да је пронашао принципе механике, начинио је једног вештачког голуба у величини ораха, који је могао да лети као и жива тица. Један учен лекар шеснаестог века, Адријан Јуниус, прича да је у Брабанту, у вароши Мехелину, видео једно трешњево врло у ком је било 28 коцака од којих је свака имала тачке један до шест. — Последњих година владавине енглеске краљице Јелисавете начинио је Маркус Скалио, један лондонски златар, браву од злата и сребра, која је имала једанаест делова а са кључем заједно била тешка само пет центиграма. У истом веку али мало допније, један париски уметник начинио је за Дофена, сина Луја XIV., микроскопска кола која су ишла сама. У исто време начинио је један енглески сајција, који се звао Боверик, још веће чудо: сто са фијокама, бифе, огледало и две столице, све велико као врло од трешње. — У 16. веку начинио је Дубровчанин Руђер Бошковић, чувен математичар и астроном, једног анђела од дрвета великог као пола палца, који је лепршао крилима, сагибао се, клечао, и летео по себи.

Спахилук прешао у чивутске руке.

Чивути на сваком кораку напредују — а хришћани пропадају. Тако је ових дана мађарског грофа Павла Сапарија спажилук, који лежи под Сегедином у ђалском и сентпетерском хатару а састоји се из 8 хиљада јутара земље — прешао у чивутске руке. Мађарски гроф га је продао на вичито Мору Лавију, управитељу суботичке привредне банке. Гроф Павле Сапари је председник „Парк Клуба“, а Лави је истог друштва Чивути адвокат, који је у Бачкој изабран за посланика са програмом независне странке, а којем је банка ишла на руку да га изабери. — Сад после куповине Сапаријевог имања може себи ако хоће и 5 мандата прибавити. — И тако видимо, да су Чивути добри Мађари — али још бољи трговци.

21 милион лептира утамањено.

Како београдски листови јављају, до сада су у Србији ученици основних школа ухватили и утаманили 21 милион лептира. Министарство привреде које је позвало школску децу да тамане лептирове и да ће за то деца добити награду за сваких 500 лептира 20 потура — исплатило је ученицима сву награду. Нема сумње да је то врло паметна замисао била, да деца забављајући се чине велику корист пољопривредницима, те ће им усеве и воће у много обезбедити од гусеница. На тај пример би се и наше учитељство могло угледати и без

припомоћи министарства привреде. Награде би се дале скупити као прилози од пољопривредника.

Тровање у једној аустријској кујни.

Из Букурешта јављају: — У гостионици аустријског павиљона на букурештској изложби давано је покварено јело. Четир особе, које су то јело јеле, разболеле су се, а прекрјуче по подне умр'о је неки медицинар по имену Германи. Истрагом је утврђено, да је јело кувано у нечистим металним судовима — услед чега се отровна киселина у јелу помешала. Догађај је многе узбуђао и изгледа, да гости хоће да бојкотију ту аустријску нечисту кујну.

Брзојави „Застави“.

Стигли 11. јула.

Прилике у Русији.

Посада. У пограничном месту Александрово од јуче бесни ужасна битка између побуњеника и царско верних војника. Сва државна здања разорена. Становници бегују преко границе, где се не чува.

Петроград. Поново су пронашли станове од револуционара. Полиција ће посланике државне думе Алађина и Аниђина, који се налазе сада у Лондону, при повратку затворити. Код више чланова думе држали претрес станова. Министар инутарњих послова известио гувернере да је престао важити имунитет за посланике думе.

Судар влакова.

Велики Сибињ. Једна локомотива при скретању ударила на особу воз који је ползавио за Визавну, више особа рањено.

НОВО-ОТВОРЕНА ТРГОВИНА

мушке и женске моде

ДУШАНА С. МОНАШЕВИЋА

у Новом Саду, Ћурчинска ул. бр. 23. потребује 2 шегрта из бољих кућа. I 901 3-3

Сода - Фабрика

продаје се из слободне руке уз врло повољне услове.

Упитати се код власника.

Васа Живанов

I 845 3-3

Жабаљ (Бачка).

Гвожђарска радња Димитрија Стојковића

у Земуну

потребује једног доброг помоћника, исти мора говорити осим материног језика немачки и мађарски. Ступити може одмах. I 910 2-3

НА ПРОДАЈУ

имадем

100 КОМАДА винских буради

величине од 500 до 700 литара комад. Бурад су врло добра, здрава и чиста. Цена по 100 L 7 кр. 20 пот.

Драгутин Барбарџ

I 824 6-6

у Илоку (Срем.)